

Krigsdrama i Thy 1942

Frank Weber

Vorupør Badehotel (Afholdshotel) ca. 1930.

Thy var et militært brændpunkt under Anden Verdenskrig. Adskillige efterretningstjenester havde - uafhængigt af hinanden - agenter placeret på egnen. Hvem var den "Günther Reimere", der i maj 1942 blev arresteret af kriminalbetjente fra Thisted?

Man var så småt ved at gå i gang med at lave aftensmad rundt om i husene i Vorupør. Der var krig i verden, og i Danmark havde tyskerne nu "beskyttet" os i to år.

På afholdshotellet hang en kalender, der viste, at det var lørdag den 2. maj 1942. Uret havde netop slået fem slag, da den fremmede trådte ind af døren. Han var ca. 30 år og iklædt et gråbrunligt jakkesæt under en lysegrå sommeroverfrakke. Den lysegrå filthat var trukket godt ned over den høje pande. Hotelejereren Anton Flensted Nielsen modtog ham ved skranken. Manden sagde nogle få ord på tysk, så hotelejereren måtte hente sin 14-årige datter Gerda til hjælp. Hun oversatte efter bedste evne de tyske brokker, hun genkendte. I enkelte tilfælde slog manden over i engelsk, for på den måde at gøre sig forståelig overfor pigen.

Han ønskede at overnatte på hotellet, men først ville han gerne bestille noget at spise. Hele hans optræden var høflig og dannet. Han fik derfor uden videre anvist et værelse på 1. sal, og lidt senere var der mad på bordet. Manden spiste sin mad og fik dertil drukket et par lyse øl. Men der var et problem. Han fortalte Flensted Nielsen, at han desværre ikke havde nogen legitimation, men at han sagtens kunne betale. Det skulle senere vise sig, at han i sin tegnebog rent faktisk havde den nette sum af 487 norske kr., 61 danske kr. og 13 tyske reichsmark samt norske og danske rationeringsmærker. Men hotelejereren gav straks manden besked om, at han ikke kunne lade ham overnatte uden forevisning af legitimation. Trods pigens ihærdige anstrengelser med at oversætte, forstod den fremmede tilsyneladende ikke, hvad der blev sagt. Han blev roligt siddende. Langsomt gled hans højre hånd ned i frakkelommen, hvor han straks følte skæftet på sin trofaste

følgesvend - en tysk pistol af mærket "Mauser" kaliber 7,65 mm. Flensted Nielsen turde ikke have manden boende uden at underrette politiet. Siden den dag, tyskerne havde besat landet, var der én del luskede personer rundt omkring. Godt nok virkede den fremmede meget rolig og fattet, og slet ikke som typen på en, der var på kant med myndighederne. Men man vidste jo aldrig. Der var nu gået et par timer siden den fremmede ankom, og noget måtte der gøres. De to prøvede fortsat at gøre sig forståelig overfor hinanden. Uddeleren fra den lokale brugsforening dukkede op, og de tre satte sig nu ind i en af Flensted Niensens private stuer. Hotelejereren fik mere og mere det indtryk, at den fremmede i virkeligheden var englænder, hvilket brugsuddeler Eriksen også efterhånden blev overbevist om. F.eks. slog manden af og til over i engelsk, når det tyske ikke blev forstået. Da Flensted Nielsen på et tidspunkt bad den fremmede om at skrive sit navn, skrev han på et stykke papir det engelske adelsnavn "Beaverbrook". Både Flensted Nielsen og Eriksen var nu overbevist om, at manden måtte være en hemmelig engelsk agent. Situationen var pludselig langt mere alvorlig end de begge havde troet. Klokken var nu blevet 20.30 og om en times tid indtrådte mørklægningstiden.

Hotelejereren bad sin hustru ringe til landbetjenten og orientere ham om den prekære situation. Hun gik ind ved siden af for at ringe, og datteren fulgte med. Imens blev de tre mænd siddende ved bordet.

Et kvarter senere dukkede landbetjent Grønkjær op hos kriminalpolitiet i Thisted. Kriminalassistent A. Sørensen blev orienteret om telefonbeskeden fra Vorupør: at en mistænkelig person, formodentlig englænder, havde indfundet sig på Vorupør Afholdshotel for at overnatte, men at man der havde nægtet ham logi, da manden ikke var i besiddelse af legitimation. At manden muligvis var englænder kunne få alvorlige konsekvenser her i Thy. Det vrirmede efterhånden med tyske tropper, der var stationeret i støttepunkter langs vestkysten. Kriminalassistent Sørensen tog derfor straks afsted fra

Thisted sammen med politifuldmægtig Preben Gad og landbetjent Grønkjær.

De tre politifolk indfandt sig på Afholdshotellet ved 21.00-tiden. I en privat stue mødte de Flensted Nielsen, hans hustru, brugsuddeleren og den fremmede. Politifuldmægtigen spurgte på tysk manden om, hvor han kom fra, og bad ham identificere sig. På flydende tysk svarede den fremmede, der var meget imødekommande og afslappet, at han kom fra Thisted, hvor han havde et værelse ved havnen, og at hans legitimation lå på dette værelse. Han var kommet gående til Vorupør samme dag. Forespurgt om hans navn svarede han "Beaverbrook". Politifuldmægtig Gad bad derpå den fremmede om at følge med til Thisted, for at vise hvor han boede og få bekræftet hans identitet. Manden indvilgede straks i dette, betalte for mad og drikke med en tikroneseddel og fik fem kroner tilbage. Han sagde farvel og gav hånd til hotelejerens, hans kone og brugsuddeleren.

Derefter begyndte de tre betjente og manden at gå mod døren. Landbetjent Grønkjær og kriminalassistent Sørensen gik forrest, dernæst kom den fremmede, og bag ham gik politifuldmægtigen. De to forreste havde nået fordøren, da den fremmede pludselig mumlede noget om, at han skulle hente en bog på hotelværelset. Han trådte derefter et skridt tilbage, og gik skyndsomt op ad trappen til 1. sal. Politifuldmægtigen prøvede i forbifarten at holde ham tilbage, men fik ikke ordentlig fat i mandens frakkeærme. Den fremmede skyndte sig hen ad gangen, mens de tre politifolk blev stående neden for trappen. De hørte, at manden gik ind på det anviste værelse og smækkede døren - få sekunder efter lød der et højt smæld fra en pistol!

Politifolkene sprang op ad trappen, hen ad gangen og nåede hurtigt frem til døren og åbnede den. På gulvet foran dem lå den fremmede på ryggen. Blodet flød ud af et lille hul i højre tinding, og pistolen lå rygende i hans højre hånd.

Vorupør Badehotel (Afholdshotel) ca. 1951.

Han var dødeligt såret, og doktor Brandt fra Hundborg blev straks tilkaldt. Dernæst blev der ringet efter en ambulance fra Thisted. Lægen var hurtigt fremme, og lagde en forbindelse om den såredes hoved, og få minutter efter ankom ambulancen. I fuld fart gik turen til Thisted Amtssygehus, hvor den hårdt sårede mand straks kom på operationsbordet. Men trods en ihærdig indsats fra den tilkaldte overlæge, stod den fremmedes liv ikke til at redde. Han døde 20 minutter efter ankomsten til sygehuset.

Liget blev lagt på sygehusets veranda natten over, indtil det den næste dag kunne overflyttes til ligkappellet.

Politimesteren i Thisted blev henimod midnat underrettet om aftenens dramatiske hændelse. Da man ikke havde fået fastslået mandens identitet, og der derfor stadigvæk var tvivl om, hvorvidt han var af engelsk eller tysk nationalitet, valgte politimesteren straks at underrette "Statsadvokaten for særlige anliggender" i København om det skete. Telefonforbindelsen til hovedstaden var imidlertid afbrudt p.g.a. luftalarm, så politimesteren måtte i stedet ringe til Sikkerhedspolitiet i Aalborg, og anmode dem om at lade meddelelsen gå videre til København derfra pr. fjernskriver. Lidt senere ringede politiet i Aalborg tilbage til Thisted Politi, og meddelte, at beskeden nu var modtaget i København, og at man samtidigt havde underrettet de tyske militærmyndigheder i Aarhus om sagen.

Næste formiddag, søndag den 3. maj 1942, ankom en tysk officer, løjtnant Peter von Hoerscelmann, fra Aalborg. Han bad om at få forevist liget af den mystiske person. Da han så manden, kunne han straks fastslå, at det drejede sig om den person, som hidtil havde gjort tjeneste som hhv. oberleutnant Günther Reimere og leutnant Wolf Weitner. Manden, der altså indtil videre havde to identiteter, havde forladt sit militære kvarter i Aalborg den 24. april, og var derfor blevet efterlyst af Sikkerhedspolitiet. Andet og mere kunne han ikke oplyse. I mandens lommer havde politiet fundet: tegnebogen med de relativt mange penge i norsk, dansk og tysk valuta, rationeringsmærker, en lommekniv, et etui med bestik, tre lommeværkløser og et generalstabskort over Nordjylland. Manden havde endvidere et armbåndsur og altså en tysk pistol. Han var velsoigneret, glatbarberet, og havde hele tiden optrådt meget dannet, rolig og velafbalanceret.

Fra "Statsadvokatens Afdeling for særlige anliggender" ringede chefen for den særlige politiafdeling "AS" politikommisær Odmar. Han havde bedt om at blive orienteret om resultatet af konfrontationen, og anmodede nu kriminalpolitiet i Thisted om at overdrage sagen til Sikkerhedspolitiet i Aalborg, hvor man ville foretage sig det videre fornødne. Samtidigt blev det oplyst, at det tyske Abwehrnebenstelle (efterretningstjenesten) i Aarhus var blevet underrettet.

Liget blev liggende i sygehusets ligkappel i de næste dage. Efter at der var gået en lille uges tid, måtte Thisted borgmester anmode de tyske myndigheder, om at få manden begravet snarest. I modsat fald ville Thisted Kommune sørge for at få det gjort. Tidligt om morgenen den 8. maj blev den ukendte fremmede endelig begravet på Vestre Kirkegård. Intet kors, intet navneskilt, men kun den bløde, opgravede muld og de højere liggende græstørv, viste hvor graven var. I kirkebogen for Thisted Kirke blev der blot noteret følgende: "ukendt mandsperson - intet oplyst - værnemagten".

Nogle opmærksomme og behjertede Thistedborgere plantede på eget initiativ en lille buksbom omkring den ukendtes gravsted. Derfor var det muligt at stedfæste graven, da en tysk gravkommision i 1967 kom til Thisted for at sætte små navneskilte på de tyske grave på Vestre Kirkegård. Der var ialt 53 tyske grave, hvoraf de 13 var soldater og resten flygtninge. På ét af skiltene i den lange række stod der "Günther Reimere", men nedenunder stod der "(Wolf Weltner)"! Kirkegårdsinspektøren fik et

telefonisk tip om, at skiltet ikke skulle stå i samme række som de øvrige, men derimod placeres i det buksbomomkransede stykke. Skiltet blev flyttet, og da man nogle måneder senere flyttede de fleste af de tyske grave til en stor tysk kirkegård ved Grove kirke, kunne man konstatere, at liget under skiltet ganske rigtigt havde et skudhul i højre tinding. Men hvem var manden? Var han en tysk desertør? Var han medlem af den polske efterretningstjeneste? Var han søn af den engelske forsyningsminister lord Beaverbrook? Eller.....?

På skiltet står der: "Günther Reimere" (Wolf Weltner). Men skiltet stod forkert placeret i første omgang.

Bag de tre kors ses den ukendte mands grav, omkranset af en lille buksbomhæk, der blev plantet af gode Thistedborgere.

som på visse punkter bekræftede den dramatiske historie, men samtidigt gav de anledning til endnu flere spørgsmål end de besvarede. Hvorfor vidste de tyske militære myndigheder tilsyneladende ikke, hvem manden var? Hvorfor, og hvordan, havde han optrådt under to falske navne? Hvorfor var han i Vorupør den 2. maj 1942? Var han i virkeligheden engelsk agent? Hvorfor hævdede han noget så utroligt, som at han var søn af den engelske forsyningsminister lord Beaverbrook?

Under et par studierejser til det engelske rigsarkiv "Public Record Office" i juni og juli 1991, fandt jeg endnu et par brikker til mysteriets opklaring. Idag er der således tre, plausible forklaringsmuligheder:

For det første kunne han være en tysk desertør. Hans flydende tysk, og det mere mangelfulde engelsk, kunne tyde på dette. Samtidigt kunne én af hans officersidentiteter, f.eks. oberleutnant Günther Reimere, være den rigtige. Via den tyske løjtnant Peter von

Hoerscelmanns feltpostnummer, fandt jeg frem til den militære enhed som han, og derfor formodentlig også den mystiske person, tilhørte, nemlig: Kystflyvereskadrille 1 fra Kystflyvergruppe 706, der var stationeret på søflyvepladsen i Aalborg, den såkaldte "Aalborg See". Søflyvepladsen i Thisted, "Seefliegerhorst Thisted", var en satellitflyveplads underlagt "Aalborg See", og vandflyvere foretog næsten dagligt flyvninger frem og tilbage imellem de to stationer. Desertøren vil i givet fald have kendt til Thisted fra disse flyveture.

Her er den rigtige grav, og navneskiltet er sat på plads – men der er stadig to navne!

Var han desertør, ville han efter en arrestation kunne se frem til en lang fængselsstraf eller overførsel til et såkaldt straffekompani. Dette var den fremgangsmåde, som den tyske værnemagt havde oplyst overfor de danske myndigheder. At begå selvmord synes på denne baggrund at være en lige lovlig drastisk udvej. Et lokalt tilfælde kunne dog have skræmt ham. En

marineartillerist fra Hanstholm blev 15. juli 1941 idømt 15 års tugthus for desertering. Knap to måneder senere, den 8. september, ændredes dommen imidlertid til dødsstraf hvilken blev fuldbyrdet!

Den anden mulighed er, at han kunne være tilknyttet den polske efterretningstjeneste. Den opererede aktivt i Thy i foråret 1942, hvor man holdt øje med befæstningsbyggeriet i bl.a. Hansted. Det ville forklare hans tilstedeværelse ved vestkysten og i Thisted. En notits i kriminalpolitiets arkiver angiver Günther Reimeres fødested til at være i byen Schwedt ved Oder-Neisse, floden som i dag danner grænse mellem Tyskland og Polen.

Var han polsk agent, vil det måske også forklare, hvorfor sagen ikke overgik direkte til statsadvokat Kjalke, men straks blev overtaget af politikommisær Odmar. Hans næstkommanderende, Aage Grunnet, havde nemlig forbindelse til den polske eksilregering i London samt dennes efterretningstjeneste i Danmark. Det at "agenten" var både tysk- og engelsksproget ville også passe herpå.

Den sidste mulighed er på én gang den mest fantastiske og mest sandsynlige, nemlig at manden rent faktisk var søn af lord Beaverbrook, og derved farbror til den nuværende lord Beaverbrook i London. Det, at manden selv hævdede, at være lord Beaverbrooks søn, kan efter min vurdering kun skyldes én af to muligheder: enten må det være udtryk for et udslag af momentan sindsforvirring, eller også er det sandt. Måske han derved ville give sin familie en mulighed for at finde frem til, hvor han endte sine dage? En granskning af lord Beaverbrooks liv og levned har ikke kunnet dementere dette udsagn, snarere tværtimod!

Ved siden af de engelske faldskærmsfolk fra Special Operations Executive (SOE), som alle, der kender lidt til besættelsestidens historie, har læst om, opererede også agenter fra den britiske efterretningstjeneste Secret Intelligence Service (SIS) i Danmark. Kort efter

besættelsen af Danmark i april 1940, havde den tyske efterretningstjeneste udarbejdet en liste med 15 navne på SIS-agenter i april 1940. De 12 blev anholdt, yderligere 2 forlod Danmark med det såkaldte "diplomattog" - den sidste blev aldrig identificeret!

De få agenter, der var tilbage holdt lav profil, efter at forbindelsen til England var blevet afbrudt. I 1941 dukkede SOE-agenter for første gang op i Danmark, og SIS-nettet blev søgt genetableret. De to organisationer blev holdt skarp adskilt og fungerede side om side men uafhængigt af hinanden.

Flyverløjtnant Thomas Sneum fløj fra Danmark til England den 21. juni 1941 og returnerede som agent for SIS i september samme år. Hans opgave var at undersøge og kortlægge tyske militære anlæg, samt udbygge og styrke SIS-agentnettet. Sneum og hans radiotelegrafist kom uopdaget til Danmark, og det var først efter en dramatisk hændelse den 6. marts 1942, at den tyske efterretningstjeneste kom på sporet af ham og hans hemmelige organisation. I slutningen af marts blev det danske politi opfordret til at gøre noget alvorligt ved efterforskningen af SIS's organisation. Sneum fik et tip herom og han forlod derfor Danmark den 26. marts ved at gå over isen til Sverige. Det engelske efterretningsnet var altså truet, og agenterne søgte enten skjul eller forsøgte at nå tilbage til England. En af dem forsøgte måske at undslippe via Vorupør?

For en agent i Aalborg ville det være oplagt at søge væk. Dels var denne del af Jylland spærrezone for udlændinge og med tvungen legitimationspligt, og dels blev risikoen for opdagelse øget i foråret 1942. Britiske "command-raids" ved Måløy i Norge den 27. december 1941 og i St. Nazaire den 28. marts 1942 var den direkte anledning til, at den øverste tyske militære ledelse i Danmark afholdt et møde i Aalborg den 31. marts 1942. Den tyske marines øverstbefalende, admiral Mewis, det tyske luftvåbens chef, general Ritter von Schleich, generalmajor Brabender fra divisionshovedkvarteret i Silkeborg og flere andre prominente personer deltog i et "krigsspil", der skulle analysere, hvordan man i Jylland ville kunne imødegå et lignende kommandoraid. I slutningen af marts må sikkerhedsforanstaltningerne i, og omkring, Aalborg således være blevet skærpet. Et tilsvarende "krigsspil" blev afholdt den 27. april 1942, mellem den øverste, tyske militære ledelse af luftforsvaret, bl.a. chefen for hele Nordvesttyskland, Danmark og Norge, general Wolff. Under forberedelserne til dette møde, må der igen være blevet indført skærpet sikkerhedskontrol, hvilket måske var årsagen til, at "Günther Reimere" flygtede fra sit tjenestested den 24. april?!

Men var "Günther Reimere" i virkeligheden den engelske aviskonge og forsyningsminister lord Beaverbrooks søn? Som nævnt skrev han navnet "Beaverbrook" da hotelejereren bad om hans navn. Lord Beaverbrook, der inden han blev adlet hed Aitken, havde to sønner: John William Max Aitken og Peter Rudyard Aitken.

John, der var født 1910, gjorde i slutningen af 1930'erne tjeneste i "Royal Air Force Volunteer Reserve", og trådte ved krigsudbruddet ind i RAF. Han blev dekoreret flere gange, bl.a. for hans togter med våbenforsyninger til modstandsbevægelserne i Europa,

herunder også i Danmark. Johns karriere er veldokumenteret og fyldigt beskrevet i diverse bøger, herunder biografier, om lord Beaverbrook og hans finansimperium. Peter derimod er der næsten ingen oplysninger om. Han blev født 1912 og havde den kendte forfatter Rudyard Kipling som gudfar. Som broderen gjorde han militærtjeneste før krigen, idet han blev uddannet i Royal Navy Volunteer Reserve. Om Peter på samme måde gik ind i Royal Navy ved krigens udbrud, ved jeg ikke, men Peter har sandsynligvis stiftet bekendtskab med vandflyvere under sin tid i Royal Navy Volunteer Reserve, måske endda som pilot? I en kilde nævnes det imidlertid, at Peter gjorde tjeneste i hæren under krigen!

Mens der er en hel del fotos af John sammen med hans far, specielt fra 1945, hvor John sidder i sin flyveruniform, findes der kun et enkelt foto af Peter. Det er et familiefoto taget under en badeferie i 1925, da Peter var 13 år! Der findes altså intet billede af ham i uniform, hverken før, under eller efter krigen. Ovennævnte fakta om Peter er hvad det er muligt at uddrage af det tilgængelige materiale, bortset fra en oplysning om, at han døde i 1947 under lystsejlad i svensk farvand!

Men en henvendelse til svenske myndigheder har været resultatløs - man kan ikke verificere oplysningen. I det skriftlige materiale står der intet om de nærmere omstændigheder ved hans død, og min konklusion er indtil videre, at man forsøger at dække over et eller andet. Af den engelske historiker A.J.P. Taylors autoriserede biografi om Beaverbrooks liv fremgår det, at der i familien var visse ting der ikke burde offentliggøres, hvilket Taylor så har udeladt. Umiddelbart før lord Beaverbrook døde, fik han John til at bære en kasse med "hemmelige papirer" ud i haven, og der sørgte for at alt blev brændt. Den gamle lord havde mange hemmeligheder. Han var selv dybt involveret i efterretningsarbejde, og var bl.a. en af de første, der forhørte Rudolf Hess efter dennes landing i Skotland 1941. En hel del af de journalister, der var ansat ved hans tre store aviser, fungerede som agenter for SIS rundt omkring i Europa - også i Danmark!

Da en del af mit materiale er nogle fotografier af "Günther Reimere" lig, taget af Thisted Politi, bad jeg Johns søn, den nuværende lord Beaverbrook, om oplysninger om, og helst et foto af, hans onkel Peter. I sit svar, et brev på 7 linier, skrev lorden kort og godt: "Peter var en hemmelighedsfuld mand, som jeg desværre ikke har kendt"! Hverken mere eller mindre!

Min konklusion er altså indtil videre, at "Günther Reimere" i virkeligheden var Peter Rudyard Aitken:

Han var 30 år i 1942, præcis som "Günther Reimere"! Peter kendte til vandflyvere, præcis en sådan enhed som "Günther Reimere" gjorde tjeneste ved!

Måske Peter i virkeligheden gjorde tjeneste i hærens M16, den militære efterretningstjeneste, også kendt under betegnelsen - SIS? Peters mystiske død i 1947, under sejlad i svensk farvand, har det foreløbigt ikke været muligt at få verificeret! "Günther Reimere" hævdede selv at være en Beaverbrook!

Hvorfor? Måske han ville sikre sig, at familien engang ville få mulighed for at få besked om hvor han mødte sin skæbne? Eller kan der være en anden forklaring? Den videre efterforskning i sagen vil måske en dag give svaret!

TAK TIL

Erhard Amtdt, tidl. tysk soldat i Thy.
Egon Havbo Bertelsen, journalist,
Beryl Durham, researcher i England.
Felicity Dwyer, "Daily Express" i London.
Wagner Fonseca, fhv. kordegn v. Thisted Kirke.
Hanne Bech Hansen, politimester, chef for Politiets
Efterretningstjeneste.
Else Jensen, kasserer, kirkegårdskontoret i Thisted.
Mogens Lund, Thisted politi.
Marianne Reimer, Rigsarkivet.
Erik Siersbæk, Thisted politi.
M. F. Svejgaard, oberstløjtnant.
Svend Thorup, borgmester i Thisted Kommune.

UTRYKTE KILDER

Kriegstagebuch der Seenotbezirkstelle Aalborg, 1942.
Kriegstagebuch des Kommandanten im abschnitt
Nordjütland. 31/3 og 27/4 1942.
Kriegstagebuch Marinebefehlshabers Dänemark. 1/5 1942.
Politirapport journal nr. 481/42, kriminalpolitiet i Thisted.

TRYKTE KILDER

Thisted Amts Tidende 1964.
Thisted Amtsavis 1942.

BØGER

Beaverbrook, Lord. "Don't trust to luck." London 1954.
Bilag til beretning til Folketinget afgivet af den af tinget
under 8. jan. 1948 nedsatte kommission i henhold til
grundlovens § 45. VII, aktstykker bd.1-3. København 1950
Christiansen, Arthur "Headlines all my life." London
1961.
Driberg, Tom "Beaverbrook - A study in power and
frustration."
Hæstrup, Jørgen "Kontakt med England" 5. oplag, Odense
1967.
Rosen, Wilhelm von (red.) "Rigsarkivet og
hjælpemidlerne til dets benyttelse." II, 2. bind, 1848-1990.
Rigsarkivet 1991.
Stevnsborg, Henrik "Politiet 1938-47. Bekæmpelsen af
spionage, sabotage og nedbrydende virksomhed." Kbh.
1992.
Taylor, A. J. P. "Beaverbrook." London 1972.
Wood, Alan "The true history of lord Beaverbrook."
London 1965.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy og Vester Hanherred 1992, side
111-119).